

OD UTOPIJE DO APOKALIPSE

Piše: Mladen Bićanić

Zadnje natjecateljske večeri brčanskih pozorišnih kazališnih susreta nastupio je glumački ansambl Bosanskog narodnog pozorišta iz Zenice sa predstavom „Moja fabrika“ redateljice Selme Spahić prema proznom tekstu novinara i književnika Selvedina Avdića. Dramatizaciju potpisuju Bojana Vidosavljević, redateljica i Emina Omerović, ujedno dramaturginja predstave, scenografiju i kostim dala je Sabina Trnka, Thomas Steyaert autor je scenskog pokreta i koreografije, a muzike i njenog izbora: Basheskia & Edward EQ.

Sam autor knjigu naziva „intimna monografija“ želeći i time istaknuti da su u njegovoj priči ljudi na prvom mjestu, a ne mašine, da se kroz historijat i nastanak Željezare u Zenici pripovijeda o tomu kakav je pečat fabrika utisnula gradu i njegovim žiteljima, što im je, dobro ili loše, donijela, kamo ih je odvela. Predstava u potpunosti slijedi takav pristup događanjima u i oko fabrike – na to upućuje i dramatizacija, dakle i odabir materijala korištenog u ovom kazališnom projektu, kao i redateljski postupak Selme Spahić, kojoj je i inače insistiranje na toj ljudskoj, emotivnoj, empatijskoj, osjećajnoj komponenti, na punom angažmanu svih protagonisti, od fizičke pripreme do uživljavanja i proživljavanja lika što ga tumače, vrlo važna nit vodila u pripremi i realizaciji svojih autorskih projekata.

Prozni narativ te „intimne monografije“ vodi nas od prvog, ključnog dogadjaja u povijesti Željezare – njenog osnutka 1892., burnih godina štrajkačkih borbi za radnička prava prvih desetljeća XX stoljeća, preko 1948., kada se rađa prvi petogodišnji plan industrijalizacije Jugoslavije koji će dovesti do modernizacije njenih pogona, sve do ratnih događanja na ovim prostorima i nakon toga privatizacije i kolapsa čitavog tog kompleksa. Dramska radnja gradi se na tim temeljima, a izvori su brojni: prije svega fragmenti same knjige, potom razgovori s bivšim i sadašnjim radnicima, ali i glumicama i glumcima u predstavi od kojih je svatko imao nekoga tko je, sudbinski, bio vezan za Željezaru, tu je, naravno, historijska građa o gradu i njegovoj fabrici, arhivska svejdočanstva i brojni drugi materijali, fotografije, filmski žurnali i zapisi. Nije zaboravljen niti kulturni film „Uzavreli grad“ Veljka Bulajića, akteri predstave, paralelno s projekcijom nekih od filmskih scena, preuzimaju tih filmskih junaka i odmah ih igraju na pozornici, u realnom vremenu – prošlost oživljava ovdje i sada, „Moja fabrika“ postaje opće mjesto vlastite prošlosti i historije jednog grada, zemlje, podneblja.

Predstava Selme Spahić i suradnika, uz izuzetno motivirani i nadahnuti glumački ansambl: Adis Mehanović, Andjela Ilić, Benjamin Bajramović, Lana Delić, Miki Trifunov, Miroljub Mijatović, Nusmir

Muharemović, Predrag Jokanović, Sabina Kulenović, Saša Handžić, Selma Mehanović, Siniša Vidović, Snežana Vidović i Zlatan Školjić – ne ispuštaju ništa iz vida, ništa nije prepusteno slučaju, sve je precizno posloženo i montirano u toj širokoj fresco slikariji jednog vremena, doba, ljudi i običaja. Možda će na trenutak, osobito gledateljima koji su živjeli u tim ne baš davnim vremenima, pogodovati taj dašak sentimentalnosti, nostalгије, ta koprena sjete i čežnje za nečim prohujalim i nama bitnim i važnim segmentom tadašnjeg bivstvovanja. A možda nas „Moja fabrika“ nas iznenadi spoznajom kako smo tako dugo mogli živjeti unutar te utopije, kako je nismo prije razotkrili, i krenuli nekim drugim putem. Predstava završava nimalo optimistično, sred nekog apokaliptičnog pejzaža, pustoši i beznađa – da li je to, moguće je da se zapitamo, taj drugi, toliko žuđeni put koji smo oduvijek tražili, a na čijem tragu, sada, nakon privatizacija, tranzicija i prodora „liberalnog“ kapitalizma, kada postajemo neodvojivi dio globalnog svjetskog sustava, a zapravo samo mali kotačić u mehanizmu kojeg niti razumijemo niti nam donosi nešto dobro, živimo i trajemo? Začudna je to i uznemirujuća kazališna storija kojom je na dostojan način okončan natjecateljski program 34. Susreta pozorišta / kazališta u Brčkom.

OSIM O ZENICI GOVORIMO O AKTUELnim PROBLEMIMA BH DRUŠTVA

Razgovarala: Ivana Pirić

Hazim Begagić, direktor BNP Zenica

Iako smo navikli da predstave Bosanskog narodnog pozorišta kontinuirano učestvuju na Susretima pozorišta BiH ovdje u Brčkom, čini mi se da ove godine Vaša predstava „Moja fabrika“ na pravi način i oslikava moto festivala „Grad u teatru, teatar u gradu“?

Nama je prvo draga da je to moto festivala i ova predstava je zaista prevashodno i nastala, i ideja o njenoj realizaciji, je upravo iz tih poriva, dakle, da teatar više bude dio svoje zajednice, da osluškuje probleme svoje zajednice i da ih onda nekako pretočeno u umjetnički jezik, da te probleme saopštava i govori sa scene. Mi se svih ovih proteklih godina trudimo razvijati apsolutno programsku autonomiju gdje zaista beskompromisno nastupamo prema našem osnivaču i prema svim onima od kojih na neki način i finansijski ovisimo, a to su Zeničko-dobojski kanton i Grad Zenica. Tako je i s ovom predstavom. Ona prvenstveno govori o nastanku Zenice, o njenom razvoju i specifičnoj konekciji s velikom fabrikom, to je Željezara Zenica, bez čijeg postojanja vjerovatno ne bi ni bilo Zenice u ovom današnjem obliku. 1945. Zenica je imala 12 hiljada stanovnika, a 1953, kada je već, dakle, bila objavljena odluka tadašnjih socijalističkih

vlasti da se razvija Željezara kao industrijski gigant crne metalurgije u bivšoj Jugoslaviji, taj broj je utrostručen, da bi osamdesetih godina prošlog vijeka došao do svog istorijskog maksimuma od 120 hiljada stanovnika. S brojem stanovnika rasla je Zenica, i u urbanom smislu podizala se kompletna infrastruktura. Međutim, ovo nije predstava koja govori samo o Željezari, i odnosu Željezare i Zenice. Ona govori i o fašističkoj istoriji Zenice u Drugom svjetskom ratu i o antifašističkoj istoriji Zenice. Ona govori i o zagađenju u ovom gradu, dakle, o pojavi s kojom Zeničani muku muče više od 60 godina, a prečutno na nju pristaju radi svoje hraniteljice. Ona govori i o svim aktuelnim problemima bh društva, kao što je partiokratija, nepotizam. Kao što je jedna apsolutna prisutnost nepoštivanja struke i sposobnosti. Ova predstava govori i o nizu drugih problema i o svemu tome mi vrlo hrabro progovaramo sa scene imenujući pravim imenom i prezimenom čak i neke osobe, kao i neke partije. I to je nešto na čemu mi insistiramo programsko-repertoarski već godinama.

Pomenuli ste ta direktna „prozivanja“ sa scene. Kakve su reakcije?

Nikada nismo imali neke značajnije programske pritiske. Čak niti kadrovske pritiske, ali mislim da ta atmosfera koja vlada unutar ansambla, unutar kolektiva, to neko zajedništvo i taj neki minimum koncenzusa o tome u kojem pravcu se trebamo, želimo i hoćemo razvijati doprinijela je tome da smo se mi uspjeli izboriti za relativnu autonomiju. Ona je zaista u bh okolnostima, čini mi se, kada govorimo o javnim ustanovama, uvijek relativna, i može se vrlo lako i promijeniti, ali za sada ne možemo govoriti o tome da smo bili predmetom bilo kojeg političkog pritiska.

Polazište za ovu predstavu bila je istoimena knjiga Selvedina Avdića, ali priča je zasnovana i na intimnim isповijestima bivših radnika, ali i glumaca. Naime, svako od glumaca je utkao i dio sebe, dio svoje lične priče u ovaj komad?

Tako je. Istoimena knjiga Selvedina Avdića je zaista bila samo polazište. Kolegica Selma Spahić, koja je i vrlo etična pozorišna autorica, je insistirala da se Selvedin potpiše kao isključivi autor predstave. Međutim, i Selvedin je svjestan da je „intimna monografija“, kako ju je on nazvao, bila polazna osnova koja čini jedan značajan dio građe na osnovu koje je napravljena ova predstava. Ali intervjuji koji su obavljeni s radnicima, dokumenti do kojih su došli dramaturzi u istraživačkom postupku, intimne isповijesti glumica i glumaca koji su,

takođe, svojim porodičnim istorijama vezani za fabriku i za razvoj grada - sve su to materijali na temelju kojih je u nekakvom modernom postupku došlo do zatvaranja te strukturne osnove predstave.

Predstava je multimedijalna s obzirom na te filmske kadrove i isječke, ali i dokumentarna u isto vrijeme.

Jeste. To je već, čini mi se, prilično prepoznatljiv rediteljski, a ujedno i dramaturško-rediteljski koncept i rukopis Selme Spahić, autorice s kojom smo mi već saradivali. Ovo je druga predstava koju ona radi kod nas. I mislim da njena poetika naprosto jeste vrijedna pažnje i ja bih volio da je malo prisutnija u bh teatru s obzirom da vidim koliko je cijenjena u regionalnom, pa čak i u evropskom kontekstu. Također, ono što je bitno da mi sa ovom predstavom, s obzirom da ona nije davno imala svoju premijeru, dosta putujemo. Već smo bili na nekim međunarodnim festivalima poput festivala u Užicu. To je Jugoslovenski pozorišni festival „Bez prevoda“, čuvenom Mot-u u Skoplju, pripremamo se „Desire central station“ u Subotici...

Iz Užica ste došli i s nagradom?

Jeste, to je specijalna nagrada žirija „Ardalion“ koja nam je dodijeljena za aktivno propitivanje problema vlastite zajednice. Ta predstava jeste duboko uronjena u lokalni kontekst. Naša namjera je bila da se zapravo žitelji svih ovih postindustrijskih gradova koji su bili vezani za neke velike industrijske gigante, koji su opet čudnim procesima privatizacije, modernizacijom tehnologije, propali i samim tim su direktno uticali na razvoj tih gradova. Naša ideja je, dakle, bila da se svi oni prepoznaju u ovoj predstavi i svakako da afirmišemo ono na što sve više, nažalost, u tom nekom konceptu neoliberalnog kapitalizma zaboravljamo, a to je afirmacija radništva, prava radnika koja su, čini mi se, zaista više nego ugrožena danas u Bosni i Hercegovini.

Je li Zenica jedinstvena po tome što je dobila priču ne samo o gradu, nego i o Željezari, nastanku grada, otvaranju krčmi i javnih kuća, okupaciji i smjeni ideoloških sistema, pokušaju rušenja i razvoja fabrike? Tu su knjige, filmovi, razne monografije, ali za sličnu predstavu ja nisam čula?

Stvarno ne znam da je bilo slučajeva da ovako sveobuhvatnu istoriju jednog grada obuhvati jedna pozorišna predstava. Bude knjiga, kako ste rekli, nekih fragmenata koji se odnose na pojedine istorijske epohe ili ličnosti iz nekog grada. Ali mi smo napravili predstavu. Igrom slučaja zaista. Prvo zahvaljujući toj knjizi, koja je imala relativno značajan i veliki uspjeh, onda naprosto i Selminom prepoznavanju te građe i više nego motiviranom ansamblu. Ono gdje ova predstava ima izuzetnu vrijednost to je da u našem pozorišnom ansamblu, koji je relativno veliki umjetnički ansambl, s dvadesetak glumica i glumaca, da smo mi postigli

istinski zajedničku energiju koja vlada među kolegicama i kolegama.

Osim ove predstave „Ko smo mi“ na Dječjoj sceni koju radite u saradnji sa Crvenim krstom, šta je još aktuelno u Bosanskom narodnom pozorištu Zenica?

Tako je, radimo predstavu u saradnji sa Crvenim krstom. Riječ je o jednom edukativnom projektu koji radimo sa ciljem i željom da upoznamo osobito djecu i mlade o istoriji te organizacije, o svim elementima njenog djelovanja. I uopšte da u širem kontekstu progovaramo o potrebi za humanitarnim djelovanjem i za empatijom, za solidarnošću. Druga predstava koju radimo je jednog dosta zanimljivog regionalnog reditelja, to je Zlatko Paković, koji nam režira predstavu „Boj te se Allaha - Smisao života i smrti Čamila Sijarića“. Predstava koja na jedan vrlo provokativan i zanimljiv način aktualizira ukupno umjetničko književno stvaralaštvo Čamila Sijarića, autora koji je prijekom iz Sandžaka, ali koji je značajan dio svog života i rada proveo u Bosni i Hercegovini i Paković se, zajedno sa glumcima iz Beograda, Novog Pazara i Zenice, uhvatio u koštac sa svom tom brojnom građom, ne samo iz književnog opusa Čamila Sijarića, već iz njegovog ukupnog društvenog angažmana i napravio predstavu koja će 29. novembra imati premijeru u Zenici. S obzirom da to radimo u koprodukciji s Kulturnim centrom iz Novog Pazara krajem decembra će biti premijera тамо, a onda ćemo u januaru ćemo imati sarajevsku i beogradsku premijeru.

Razgovaramo ovdje, u Brčkom, na Susretima pozorišta BiH, gdje vi tradicionalno učestvujete. U čemu se ogleda najveći značaj ovog festivala?

Mi smo ovdje kao domaći. I meni je draga da svake godine uspijevamo proći sve strožije umjetničke selekcije jer biti dio glavnog programa Susreta pozorišta u Brčkom, s obzirom na značaj ovog festivala i sve nevjerovatne pomake koje je ovaj festival napravio od perioda svoje obnove, u svakom smislu, i u umjetničko-estetskom, programskom, repertoarskom. Zapravo je među bh teatrima zaista postala stvar prestiža proći te selekcije i biti dio ovog festivala. Mi to uspijevamo. Prošle godine smo bili sa rekordne tri predstave, koje smo radili i u koprodukcijama, i s predstavom „Prodor na Zapad“ praktično osvojili sve značajnije festivalske nagrade. No, neovisno o nagradama i o tom kompeticijskom segmentu nama je uvijek jako draga doći ovdje. Ovo je festival koji ima svoju publiku, koji ima ozbiljnu infrastrukturu, koja prati ovaj festival i zaista je velika stvar što smo redovno, iz godine u godinu, dio ovog festivala.

OPOMINJUĆI TEATARSKI VREMEPOV O GRADU KOJEG VIŠE NEMA

Piše: Suvad Alagić

Posljednja predstava u takmičarskom dijelu regionalnog XXXIV Festivala pozorišta/kazališta u Brčkom „Moja fabrika“ Bosanskog Narodnog Pozorišta Zenica, na najbolji mogući način zaokružila je sjajnu nisku od osam izvedenih predstava brčanskog Festivala koje nikoga nisu ostavili ravnodušnim. Po tekstu autora Selvedina Avdića, nesvakidašnju režiju, gdje su glumci dali maksimum, s brilljantnom scenografijom koja je pozorišna priča sama za sebe, za naše prilike uradila je Selma Spahić. Disperzirana priča kroz dramski i hronološki vremeplov o zeničkoj željezari koje više nema, priča toplu, emotivnu, iskrenu i neodoljivu priču s bezbroj detalja, aluzija, inserata, artefakata, metafora i nostalгије koja ostaje kad izgubimo ono što smo najviše voljeli, ono čega više nema. Kao kad izgubimo sami sebe. Drama je to o nama, drama o nestanku grada, a samim tim i civilizacije i života s ex-jugoslovenskih prostora. Opominjuća univerzalna metafora je Zenica koja je u svom zenitu imala 22.000 radnika - nešto manje nego stanovnika, poruka je to o zemlji koje više nema, Jugoslaviji koja je jedne godine sa Zenicom bila najveći proizvodač čelika u Evropi.

Nakon predstave „Moja fabrika“ održan je Okrugli stol koji moderira Dževdet Tuzlić.

Dr. Almir Bašović, selektor: „Namjestilo se da su prva i zadnja predstava, direktno, najdirektnije tematizirale grad. Prva predstava se bavila Sarajevom, a ova Zenicom i mislim da bi bilo dobro da većina naših gradova ima sličnu predstavu s obzirom na to da su nam fabrike jednako „uspješno“ privatizirane i da su jednako otišle u neku prošlost. Ovo je predstava, dakle, koja radi ono što je pozorište radilo i prije više hiljada godina. Građani jednog grada su za svoje sugrađane radili predstavu, bavili se sadašnjošću, budućnošću i prošlošću, tako da je, valjda, jasno otkud u ovom okviru, pod ovim motom, i večerašnja predstava. Hvala i čestitam ansamblu!“

Selma Spahić, režiser: „Ja sam krenula od želje da napravim predstavu o radnicima i radnicama tog grada. I zato što sam tamo odrastala imala sam potrebu da se na neki način zabilježe priče, neka vrsta individualne istorije koja polako odlazi u zaborav, jer je moja generacija rekla bih, zadnja generacija koja ima porodične veze s tom generacijom koja je svoj radni vijek ostavila u toj željezari. I to je bio moj prvi impuls, a onda mi je zapravo, Hazim Begagić rekao za knjigu Selvedina Avdića. Ja je nisam ranije čitala i zapravo se to divno poklopilo da je zapravo napisana ta monografija koja ima dovoljno lični pečat, dovoljno ličnih pečata i naratora s vrlo jasnim stavom koji je onda bio immanentan pozorištu. Onda smo mi pridodali

polifoniju da bismo dobili sve te isповijesti kojima smo zaokružili to i dobili ličnu perspektivu, pojedinačnu ljudi koji su radili u Željezari.“

Ratko Orozović, reditelj, publicista: „Ova predstava ima sjajnu energiju, mladalačku energiju. Nekad je bio fizički teatar, a vi ste nadmašili taj fizički teatar, jer koreografija predstave ima simboliku te radničke klase koja je trčala u Željezaru i žalila se da izade iz željezare. Ja sam upoznao jedan grad koji takođe odumire. Vareš. Taj grad je imao 4.000 radnika i dolazilo se sa strane da se radi, bilo je nešto tada. I zato me raduje što ste napravili ovakvu predstavu. Može sad neko reći - je li dramska, koliko je dokumentarna, ovakva ili onakva... ali se razlikuje po dobrom od svih ovih sedam predstava na Festivalu i zato - naprijed!“

Mladen Bičanić, kazališni kritičar: „Kako zapravo čovjek doživjava svijet oko sebe, gdje je on u tom svijetu i gdje se on nalazi? Što je to što ga nosi, što je to što ga koči i koje su to čežnje, patnje koje ima, i to kako dobro funkcionira u predstavi „Moja fabrika“. Još jedna od razina percipiranja predstave je kakve smo imali još dvije-tri pogledati ovdje, je ta razina političkog teatra. To je izuzetno dobro, izuzetno je dobro zato što taj politički teatar nikada nije pamflet, nikada nije plakat, nikada nije nesuvislo bavljenje nečim što je iza nas ili što smatramo da je manje vrijedno, nego je to jedan vrlo suvislo izgrađen sustav koji govori o tome da mi, na žalost, u toj politici živimo i bez nje ne ide. To je bilo izuzetno prisutno u predstavi „Sabirni centar“, to je bilo izuzetno prisutno u „Ustavu Republike Hrvatske“, to je izuzetno bilo prisutno u kultnom Brešanovom tekstu „Hamleta u selu Mrduša Donja. A to je ovdje vrlo skriveno, na neki način pomaknuto od osnovnog težišta i fokusa, ali je vrlo primjetno.“

СУСРЕТИ – ВИСОК НИВО ПОЗОРИШНОГ ЧИНА ВАН СВИХ ОКВИРА

Пише: Предраг НЕШОВИЋ

XXXIV Сусрети позоришта / казалишта БиХ Брчко дистрикт, својеврсни празник позоришта, су за нама. Извођењем предсатве позоришта из Зенице „Моја фабрика“ окончан је један репрезентативни фестивал у овом делу Европе. Користим овај простор да се осврнем на оно што смо у ових осам дана, из вечери у вече, посматрали на позорници. У овом тексту, чији је циљ да представи аспекте значења ангажованости приказаних представа приказаних на овим Сусретима. Као и увек, стандардно добро. Сусрети су увек били нешто више од фестивала – (хипер)активни фестивал, фестивал са тезом, фестивал као ауторски чин. Сусрети и брчанска публика заједно су, међусобно гравитирајући једно око другог, постакли одговорно промишљање позоришта, савремене уметности и културе у најширем смислу: увек подстичући позоришно догађање, а не догађање позоришта.

Данас када се савремено позориште налази између неког пост и неког нео, између прошлости која ће бити будућност и будућности која се већ десила, али под неким другим именом, наша одговорност, питања и задаци који нас окупирају мењају се и продубљују. Стална је потрага за новим формама, дефиницијама, концептима; страх од губитка корака, потонућа у докматско, у језиво passe, у пакао анахронизма, који је овом простору итекако познат. Међутим, ако нас је нечemu научила историја позоришта, то је да она пулсира у правилним размацима ка драми и од драме. Упркос свим трендовима, правцима, струјама и утицајима уверени смо да смо се и ове године окупили из истих оних разлога због којих се око Сурета окупља публика већ четрдесет година. (Причу о дисkontинуитету ћемо оставити за другу прилику). А ти разлоги су: да пратимо причу, будемо омађивани илузијом, али и да се суочимо са стварношћу, да осетимо и срећу и тугу и емпатију и акцију и провокацију, на концу, и катарзу.

Појмови друштвено-ангажованог театра су да-нас врло сложени, праћени бројним дискусијама и сумњама, а разумевани и третирани у зависности од локалних контекста у којима настају. У случају програма, односно извођача који су на њему наступили, појам друштвене ангажованости се превасходно везује за њихово бављење осетљивим темама које се тичу самих градова у којима су настали. То је, очито, изнудило у селекцији, један јединствени мото Сусрета Град у театру, театар у граду, што чини окосницу читавог фестивала. Такође, ови аутори преовлађујуће делују ван свих оквира, они стварају сопствену поетику, што најчешће подразумева и саму проблематизацију маргинализованих, више или мање обесправљених друштвених група (припаднике геј популације).

Фестивал је са огромном традицијом, озбиљним годинама и озбиљне историје, што јасно говори да је стабилан и добро позициониран. Није било ни једне

представе за коју би човек рекао да је ту залутала. Наравно, ту су разнолике редитељске и глумачке естетике, представе које говоре и о померањима у позоришном изразу... Али једна усмереност ка високим стандардима је неупитна. Јер толико је неукуса и некултуре из медија и са свих страна у којима се давимо. Свакако један од најзначајнијих фестивала у Региону. А људи су жељни и гладни културе. Богато наслеђе је оно одакле црпи, а и што га на један начин може обавезивати, али и бити ветар у једрима у времену која долази.

Фестивали су изузетно драгоценi за средине у којима се одвијају, за културу земље, али и за глумце и уметнике. Јер ту се срећу, размењују искуства, сагледавају и деле проблеме. Па се понеки и решавају. У ово време када је мрзитељство узело толико маха, Сусрети позоришта казалишта БиХ Брчко дистрикт доносе радост. Посебан утисак оставља то што се на сваком кораку види да је цео град свестан да има фестивал. Живи то! Охрабрује однос који Брчко дистрикт има према свом Фестивалу. Та сигурност и подршка коју даје Фестивалу је немерљиво драгоценa. Јер, заправо само тако се може темељно радити, развијати постојеће потенцијале. Градоначелник Синиша Милић рекао је приликом званичног отварања манифестације, поред осталог: „Брчко истрајава у организацији регионалних Сусрета позоришта и то је за сваку похвалу“. Брчко и брчанска публика, захвалијујући којој су за само пар дана плануле све карте, заслужују такав фестивал.

Када је селекција у питању, квалитет представа које су изведене, издвојиле су и задовољавају критеријум селекције, а то је висок ниво у свим елемен-

тима позоришног чина. Оне нуде младим људима нешто друго наспрам свог овог ужаса неукуса и по-раза памети којим су преплављени јер ко крене тим путем ужаса неукуса, колико год да је то постало мејнстрим, не може завршити добро. И Брчко је кренуо. Пратећи програм овог фестивала основним и средњим школама, малишанима и тинејџерима нуди континуирано представе, праве представе, води их у позориште, открива свет позоришта њиховом добу... Сем поменутих ту су и друге активности... Све је то „борба за минимум културе!“ Јер, „без културе нема напретка ни на једном плану. Она ствара человека који на свет гледа својим очима, који разложно доноси одлуке“.

Представе игране на фестивалу под мотом Фестивала Град у театру, театар у граду су врло пажљиво биране и наишле су на позитивну критику стручне јавности. Гледано свеукупно не издава се ни један сегмент програма – да ли је то Такмичарски или Пратећи програм. Посебно је драгоцен атмосфера; глумци се друже, размењују се искуства, о представама се говори и разговара... Као и чињеница да су овогодишњи Стручни жири чинили релевантни људи који су из других држава, односно доскорашњих република (Љиљана Благојевић – Србија, Ања Шоваговић – Деспот – Хрватска и Алмир Имширевић – БиХ), тако да „култура поправља оно што политичари покваре“.

У оквиру пратећег дела фестивала пре отварања и прве одигране представе уприличене су четири значајне позоришно/казалишне изложбе: *Драмска прича Сафета Пашића, Великан на сцени – Владан Десница у казалишту, Креација театарске сцене и Алија Исаковић као и Сценско читање Мака Диздара*. Значајн и су СУСРЕТ(И) СА – дружења са значајним глумцима с простора бивше Југославије, од којих су на овим Сусретима били присутни: Изудин Бајровић, Оливера Катарина, Славко Штимац и Ања Шоваговић.

Добро организоване промоције два значајна часописа *РИЈЕЧИ* из Брчког и *ЖИВОТ* из Сарајева. Промовисана је монографија посвећена значајном Брчаку САФЕТУ ПАШАЛИЋУ – *Сценске многостраности Сафета Пашића*.

Осигране су неколике представе за децу у брчанским Основним школама.

Сваке вечери публика, гости и извођачи су исцрпно информисани о догађањима на претходној фестивалској вечери путем публикације (нећу је никада назвати Билтен, јер је више од тога) која је редовно стизала пред представу. Осам бројева естетски дизајнираних и квалитетно уређених (урдник Жарко Миленић) са квалитетним текстуалним прилозима насталим ангажованошћу свих сарадника редакције (Никола Шимић Тонин, Младен Бићанић, Ивана Пирић, Данијела Регоје, проф. др Срђан Вукадиновић, Сувад Алагић и други).

Оно што је остало као утисак који ћу дugo да памтим јесте отвореност, преданост и посвећеност свих учесника у организацији – како ја то волим да кажем – креативност, и спремност да дају свој максимум у свом сопственом уметничком и креативном промишљању.

Срећно до следећих XXXV Сусрета позоришта/казалишта Брчко дистрикта 2018!

Anja Šovagović, heroina drame

Piše: Ivana Pirić

Na sinoćnoj promociji publikacije „Scenska dominantnost dramske heroine Anje Šovagović“ prof. dr. Srdjana Vukadinovića gosti su se mogli u prijatnoj atmosferi družiti s ovom glumicom, pitajući je o putevima kojima je hodila. Iako je kćer poznatog hrvatskog glumca Fabijana Šovagovića, nije joj bilo lako dokazati svoj talenat, zbog čega je sigurno morala mnogo više raditi, u odnosu na svoje kolege. Danas važi za heroinu drame, kojom kako prof. Vukadinović kaže, vlada sigurno i nepokorljivo. Osim na daskama, ostvarila se i kao filmska glumica. U mladosti se bavila glazbom (završila je srednju glazbenu školu u kojoj je svirala – violončelo), a u kasnijim godinama počinje se baviti spisateljskim radom. Prvijenac joj je bila zbirka eseja „Divlja sloboda“ u tri izdanja, a kasnije objavljuje i autobiografske zapise „Kada imaš kome dati“.

Na pitanje koliko joj je bilo teško dokazati se publici u odnosu na oca, kaže da je teško bilo samo u početku, kada je sa sedamnaest godina odlučila da će svoj život darovati glumi.

„Naravno da sam sebe preispitivala je li to ispravna odluka, jesam li dovoljno sposobna i talentirana da bih se bavila glumom. Kako su godine išle i donosile zrelost i iskustvo, znala sam se pitati jesam li dosta dobitna baviti se ovim poslom, s obzirom na to koliko je veliki glumac bio moj otac. Ne znam što će mi donijeti budućnost, međutim, ono u što sam sve sigurnija i što mogu s ponosom reći jest da mi je draga što nosim njegovo prezime i da glumački gen koji je kod njega bio jak, danas živi barem jednim dijelu u meni i mom bratu“, ispričala је Anja Šovagović, napominjući da je u procesu kreiranja lika najviše impresionira teatarsko istraživanje.

Prof. Vukadinović o овој је heroini sinoć istaknuo kako је она podjednako uspešna i kao kazališna i filmska glumica, jer svoju ulogu kreira do perfekcije, zbog čega je publikaciju i s pravom nazvao „Scenska dominantnost dramske heroine“.

IBI, OPET MEĐU NAMA

Piše: Kemal Bašić

Veće prije zvaničnog početka takmičarskog programa ovogodišnjih Susreta pozorišta/kazališta u Brčkom, publika je imala priliku pogledati predstavu „Kralj Ibi“ Studentskog pozorišta „Vlado Zeljković“ iz Banjaluke, u režiji Gorana Damjanca.

„Kralj Ibi“ veliki je i važan tekst, on je, također, ozbiljan za jednu komediju, ako se računa s tim da u svojoj obimnosti nudi veliki broj mogućih scenskih tumačenja i interpretacija, koje će, budući da se radi o teatru, uvijek biti komentari onog što je savremenost. Za svaku postavku „Kralja Ibija“, jako je važno to koji se njegovi elementi stavljuju u prvi plan. Nije, naravno, rijedak slučaj da se „Kralj Ibi“ postavi kao prosta komedija u kojoj se ne ode dalje od igranja vanjskim komičkim sredstvima, pri čemu se uvijek može žaliti što se zadržalo na tome, ili što je to postavljeno za bazu predstave. S druge strane, priča o vlasti, banalizirana i svedena na krajnju jednostavnost, zapravo i jeste najtačnija priča o moći i njenoj prirodi i njenoj prolaznosti. Univerzalnost te priče, u pozorišnoj interpretaciji koja se ne opterećuje izvanpozorišnim modama, neće biti ništa drugo do komedija koja će dobro nasmijati, ali onim smijehom iza kojeg ostaje blagi osjećaj gorčine, koji će po završetku predstave ostati kao blago upozorenje i podsjetnik na to da se igre vlasti, moći i pohlepe odigravaju u redovnim ciklusima.

Studentsko pozorište „Vlado Zeljković“ pokazalo je upravo ovakvog „Kralja Ibija“. Režiser Goran Damjanac potpisuje i adaptaciju teksta, koja se bazirala na naglašavanju ključnih sijećnih stanica Žarijevog komada, čime se dobilo u stabilnosti ritma predstave, čiji tempo je dobar, a unutar takvih okvira može se očekivati i solidna glumačka igra, jer se cijeli ansambl usmjerava tim jasnim i čvrstim smjernicama reditelja. Vrlo važno za ovu predstavu je to što se tačno pročitala univerzalnost priče o „Kralju Ibiju“, pa se nije skliznulo u zamku popularnog „aktueliziranja“ i svođenja predstave na dnevnopolitičko, koje u sebi ipak podrazumijeva toliko nebitnosti i suvišnosti, da bi bilo šteta pozorište opteretiti time. Pozorište je umjetnost jasnog jezika, ono ima moći da pozorišnim sredstvima prepoznaje i komentira društvene anomalije, da ih u svom ključu analizira, ismijava i odbacuje ili s njih uradi bilo šta drugo, zato se ono ne mora i ne treba takmičiti s dnevnim novinama ili kolumnama političkih analitičara. A, nažalost, čini se da je to česta čežnja tzv. angažiranih pozorištanaca. Zbog toga, između ostalog, ovakva postavka „Kralja Ibija“ na scenu jeste potvrda da je pozorište uvijek pozorište, a da najbolje od pozorišta dobijete onda kada mu vjerujete i kada imate povjerenja u njegova sredstva.

Cijeli glumački ansambl imao je podjednaku odgovornost za predstavu, i najbolje od glumačke igre vidjeli smo upravo u načinu na koji je pozorišni kolektiv shvatio svoje zadatke i kako je odigrao atmosferu jednog vlastodržačkog ludila na sceni. „Kralj Ibi“, kojeg vrlo zanimljivo i autentično interpretira Aleksandar Runjić, nipošto ne postaje isključivi centar komada već se neprestano nalazi u bujici koju stvaraju ostali karakteri u komadu, a koja nosi cijelu predstavu. Ovo se može smatrati zaista velikom prednošću predstave, jer vidjeti dobru kolektivnu igru, skoro pa nužno znači i vidjeti dobru predstavu. Povjerenje u pozorište i glumca kao njegov osnov, pokazuje se i u scenografskim rješenjima, koja su s materijalne strane vrlo oskudna, ali s praktične pozorišne strane, one koja podrazumijeva i maštu publike, ona su sasvim funkcionalna i dobra. Skoro da na sceni nema ništa osim jedne groteskne trokolice, kojom se ansambl vozi od jedne do druge sijećne stanice, ali ta vožnja je energična i pozorišno vrlo živa, šarena i uvlači gledatelja u sebe, odnosno vodi sa sobom.

U cjelini gledano, ova predstava s kojom je Studentsko pozorište „Vlado Zeljković“ počelo sa radom, pokazatelj je da se treba radovati novim scenama, novim licima i glasovima na njima. Ovaj „Kralj Ibi“ i zbog toga je hrabra predstava, ali itekako uspješna ponajviše u tome što je pokazala da se mora i treba imati povjerenja u pozorište kao umjetnost koja je itekako živa, direktna i potrebna, naročito ukoliko se ovako bavi pojavnama koje pripadaju svima nama.

СЛОБОДА НИЈЕ ХРАБРОСТ ВЕЋ ПОТРЕБА

Разговарала Миљана Ђурђевић

Физички веома захтјевна представа?

Ово је дио наших живота. Сви Зеничани, наши родитељи, родитељи наших родитеља су одрастали уз Жељезару, градили тај град, тако да је то дио нашег идентитета, нашег одрастања. Када она не ради јасно је шта то значи за Зеницу и за нас. Физички није лако све то урадити, али то је дио нашег посла. Ово је ансамбл представа по чому је познато Босанско Народно Позориште, и у томе смо најјачи. Баш уживамо у овом што радимо.

Прича је то о Зеници, али може бити о било којем другом граду?

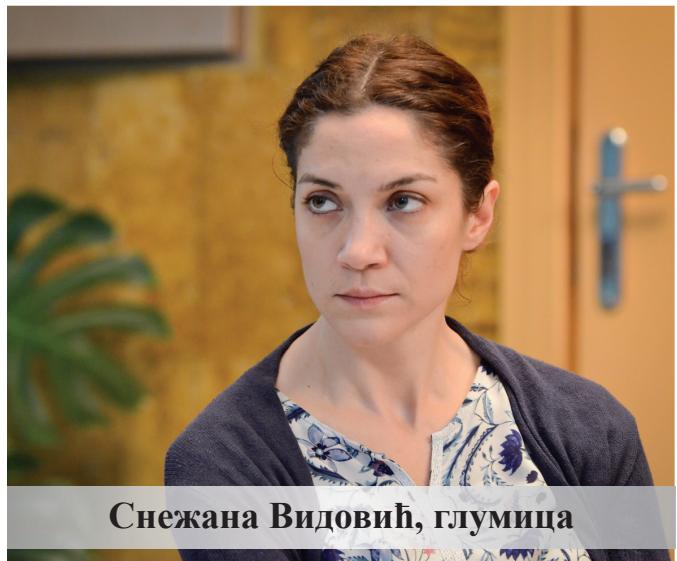
Док смо припремали представу гледали смо документарац о једном граду у Аргентини где је због пропasti фабрике стао цијели град и људи више не могу да прехране породице, па покушавају сами да покрену фабрику. Ово јесте прича о Зеници и жељезарима, али је и универзална прича. Када је нешто било жила куцавица за један град, па то стане – где су онда и шта буде са тим људима који су од тога искључиво живјели – то питање је суштина приче.

Ко је дао највећи „допринос“ да дође до ове приче? Каже пјесма: „Зар је важно ко је крив“; ми мислимо да је и те како важно ко је крив. Нажалост Жељезаре више нема, отишла је у стечај и људи су остали без посла. Ко је крив? Па многи којима Жељезара није била све у животу, којима су живи људи бројке и статистика. Има дosta криваца.

Мрзим све што смо данас постали, мрзим – та реченица са сцене је баш наглашена?

Ми као појединци не можемо изаћи из тога што смо постали, али можемо о томе проговорити. Можемо кроз позориште указати на мањкавости и аномалије у друштву, можемо потакнути наду. Када кажемо: мрзим ово, мрзим оно, мрзим... можда ће пет људи у публици тада рећи и ја мрзим што ми је лоше или што сам остао без посла и проговорићу о томе. То је неки почетак који води мијењању ствари. Кроз сваку нашу представу ми се трудимо да укажемо на неки проблем, да „исправоцирамо“ жељену реакцију код људи. Обично, ако је нешто проблем наше локалне заједнице, то је и универзални проблем могућ у било ком мјесту на свијету.

Храбро сте и без компромиса маркирали проблем, публика је ту вашу храброст наградила аплаузом?

Снежана Видовић, глумица

Храброст?! Па мислим да је вријеме да слободу говора више не називамо храброшћу! Није то храброст, већ наша жеља и потреба да о тим стварима говоримо, о нашој жељи да не уљепшавамо нашу стварност, о нашој свијести да живимо у том времену и простору. То су ствари са којима се не треба помирити. Немамо право рећи: то је тако, и, боже мој, шта ћу ја ту моћи промијенити. Ствари о којима говоримо у представи јесу болне, али их ми морамо саопштити да бисмо започели мијењати стварност.

У припреми представе проучили сте много документарног материјала, од чега је све настало?

Представа је рађена по књизи Селведина Авдића „Моја фабрика“, која је, заправо, фактографија од оснивања фабрике до данас. Ми смо добили и задатак да разговарамо са радницима Жељезаре који су некада радили или који су још тамо. Поред тога ту су и наше личне приче, наша сјећања на Жељезару, и онда смо од свега тога направили представу, која је комбинација историјских чињеница, фактографије и неких интимних ствари, што наших, што људи који су подизали Фабрику

Како су на представу реаговали радници Жељезаре?

Било је различитих коментара. Код неких је то пробудило носталгију. Било је и оних који су послије представе били љути зашто се то све тако десило. Оно што је супер је што су сви они заједно са нама жељели да кажу своја искуства. То је непроцјењиво. Чак смо играли посебну представу за оне који раде или су радили у Жељезари. То је било врло емотивно.

ZBIRKA PJESAMA KOJA POLAZI OD OBIČNOG I PRETVARA GA U NEŠTO NEOBIČNO

Piše: Admir Kadrić

Uokviru off programa 34. Pozorišnih susreta u Brčkom predstavljena je zbirka „Kafkino oko i druge pjesme“ Karstena Bjarnholta, pjesnika iz Danske koju je prevela Milena Rudež. Bjarnholt je neobičan pjesnik čak i za prilike u Danskoj, jer je kroz svoj izričaj samosvojan. Ova konstatacija još je utemeljenija kada se ima u vidu da Bjarnholt nije predstavnik niti jedne generacije pjesnika u svojoj zemlji, jer ima sasvim neobičan pristup poeziji. Originalno je zbirka prije dva mjeseca izdata u Danskoj i u njoj je dodato još desetak pjesama iz Bjarnholtovih ranijih zbirkia.

„Specifičnost stvaraoca, jest da njegove pjesme polaze od svakodnevnih stvari i pretvaraju se u nešto drugačije i neobično. Mislim da će ova knjiga biti jako dobro prihvaćena i kod nas, jer i naši ljudi ovdje vole, odnosno traže otklon od stvarnosti, a ne opisivanje sadašnjosti golog života. To vidim i kroz prizmu odnosno želju svih nas da bar na trenutak spoznamo ono što nam se makar u djeliću sekunde, ukaže kao nešto drugačije, a to može i čini upravo Bjarnholtova poeziju“, naglasila je prevoditeljica Milena Rudeš.

Sam autor nije krio zadovoljstvo što je «Kafkino oko», svoje predstavljanje doživjelo u okviru prestižne

manifestacije kakvi su brčanski Pozorišni susreti, uputivši posebnu zahvalnost organizatorima i Žarku Mileniću, uredniku zbirke koja je izašla u izdanju Književnog kluba Brčko distrikt BiH. Govoreći o onome što je kroz stihove bilježio Karsten Bjarnholst ističe da je njegov lajtmotiv stvarnost u kojoj živi.

„U konkretnom slučaju riječ je o onome što se u Zapadnoj Evropi sve više i više dešava a to je činjenica da sve veći broj mlađih ljudi psihički oboljeva. Upravo s tim ljudima sam ja radio. Prema mom shvatanju pojezija nije za «mekušce». Ja poeziju vidim kao odraz stvarnosti u kojoj živimo. Upravo ta stvarnost, često i jeste kao takva bolna. Dodatno umijeće je kroz tu bolnu stvarnost provući i nit ljubavi, što nadam se, kroz moj pjesnički izričaj, će čitaoci i prepoznati“, rekao je autor.

Inače, zbirka poezije «Kafkino oko i druge pjesme», pored navedenog ključnog aspekta koji je precizirao sam autor, oslikava viziju svijeta ljudi kada ulaze u jako zrele godine, odnosno ostare, i sve to prikazujući na jedan ironičan i komičan način.

GRAD NA ŽELJEZNI POGON

Piše: Kemal Bašić

Posljednje noći takmičarskog dijela ovogodišnjih Susreta u Brčkom, pogledali smo predstavu Bosanskog Narodnog Pozorišta iz Zenice „Moja fabrika“, u režiji Selme Spahić, nastala je po istoimenoj knjizi Selvedina Avdića. Ova knjiga jeste korištena kao tekstualni predložak predstave, ali je veliki dio posla vezanog za skupljanje materijala obavljen u dokumentarističkom maniru kada se istraživalo iskustvo stvarnih ljudi, građana Zenice, čiji su životi na ovaj ili onaj način vezani za fabriku, odnosno zeničku željezaru.

Ova pozorišna priča o mjestu na kojem su ljudi oduvijek živjeli, ali na kojem se grad u savremenom smislu riječi, počinje stvarati nakon što je osnovana Željezara govori teatarskim sredstvima o odnosu fabrike i grada, te mjestu čovjeka, individue kojom se taj odnos posreduje i koja život organizira kroz taj odnos.

Industrijalizacija dovodi do naglog razvoja grada, a grad podrazumijeva uspostavljanje različitih djelatnosti na jednom mjestu, što već u sebi nosi mogućnost susreta različitih ljudi koji se okupljaju oko jednog centra. Predstava pokazuje kako je fabrika, odnosno zenička željezara, bila pogon koji je pokretao život.

S obzirom na to da se predstava bazira na dokumentarizmu, ne čudi njena izrazita narativnost, kako puno scena u kojima se doslovno ispričaju informacije koje se mogu smatrati historijskim faktima, a koje sobom impliciraju određene društvene tendencije ili promjene unutar života grada, odnosno društva. Ovakav materijal,

zahvaljujući dobrim rediteljskim rješenjima, odnosno upotrebi raznovrsnih teatarskih sredstava i njihovom usklađivanju, ipak u svojoj scenskoj realizaciji uspijeva izbjegći opasnosti koje on po svojoj prirodi nosi kao mogućnost. A radi se o tome da izrazita narativnost i doslovno kazivanje, bez obzira na to o kojem se tipu teatra radi, prijete da pozorišnu scenu opterete jednoličnošću i nedostatkom dinamike što često dovede do eksplozije dosade, što je neminovnost ako se gledatelja optereti samo suhim informacijama, koje se onda redaju jedna iza druge. One ne mogu proizvesti nikakvo značenje, ukoliko se ne stave u neki odnos, suprotstave jedna drugoj čime se otvara mogućnost da prevaziđu svoju suhu objektivnost, koja isključuje mogućnost emotivnog uključivanja gledatelja u priču.

To je u predstavi „Moja fabrika“ uspješno izbjegnuto između ostalog i insistiranjem na pričama pojedinaca, živih ljudi, čije priče o fabrici, o nečemu neživom oko čega se stvarao život, nužno uključuju ljudsku perspektivu i emociju, te se tako posredstvom te emocije i samoj fabrici upisuju osobine koje nadaleko prevazilaze ono što mogu biti osobine jednog običnog objekta od cigle, ograđenog žicom sa uzdignutim dimnjacima i upaljenim pećima. Ljudske priče su razumljive svuda, pa se mora pohvaliti činjenica da se priča o zeničkoj fabrici uspjela pretvoriti u ljudsku priču, vrlo razumljivu i jasniju vjerujem i puno dalje od konkretnog grada o kojem se govorи.

SUDBINA BH INDUSTRIJE

Piše: Elvis Ljajić

Posljednja odigrana predstava na ovogodišnjim Susretima je *Moja fabrika* Bosanskog Narodnog Pozorišta Zenica, nastala po motivima knjige Selvedina Avdića, u režiji Selme Spahić.

Kako je i u naslovu najavljeno, ova predstava se bavi onim što je već više od vijeka faktor koji životno određuje grad i njegove stanovnike, zeničkom željezaru, ali ne samo kao mjestu u kojem se proizvodi željezo, već u sebe uključuje sve njene slojevitosti.

Ova predstava je i priča o identitetu i njegovim promjenama, o prerastanju jedne kasabe u grad, o žrtvama koje je taj rast zahtijevao i naporima građana i radnika da taj rast omoguće. Ta evolucija je fino prikazana vještom upotrebom onoga što nudi dokumentaristička dramaturgija i kolektivna igra ansambla. Korištenjem historijskih izvora, citata članaka iz novina i časopisa, fotografija, odlomaka iz filma, stvara se dojam dokumentarističke objektivnosti, koji je izbalansiran i zadržan u okvirima dramskog dobrom i ujednačenom kolektivnom igrom glumačkog ansambla. Ta promjena odnosa prema fabrici iz *zaobiđi me* pa do onog u kojem radnik postaje jedno s fabrikom (epizoda u kojoj radnik postaje penzioner i nastavlja da ide „na posao“ i radi prvu smjenu u podrumu zgrade), promjena iz apsolutnog odbijanja do prihvatanja koje je u rangu s prihvatanjem božanstva, prikazana je uz sve nijanse koje su joj prethodile.

Priča o nastanku i usponu Željezare, o usponu i

propadanju zeničke radničke klase, jednom jednostavnom intervencijom postaje univerzalna priča o svim bosanskohercegovačkim industrijskim gradovima, koji su nastajali oko industrijskih postrojenja i koji njihovim gašenjem i sami propadaju. Naslov *Moja fabrika* direktno je komentaran u predstavi, u epizodi u kojoj lik, kojeg igra Nusmir Muhamremović i koji na fotografijama zeničke željezare ne prepoznae svoju fabriku („Ljudi, ovo nije moja fabrika! Moja fabrka je *Krivaja iz Zavidovića!*“), čime se značenje ove predstave proširuje i u sebe uvlači sve njoj slične priče, priče o Zavidovićima, Varešu, Tuzli, Banovićima, Kaknju...

Redateljica je pokazala izuzetno razumijevanje za ritam i tempo predstave. Usporeno igranje glumaca dok igraju epozode iz predindustrijske Zenice, brzo i užurbano u periodima naglog širenja Željezare i grada, ponovno uporavanje na samom kraju, sugeriraju i ritam zeničkog života u pojedinim periodima njenog razvoja kao grada. Smjene igranja kolektiva i igranja konkretnih historijskih ličnosti su izuzetno ritmične, a taj ritam je u čvrstoj vezi s gradacijom odnosa fabrika-radnik.

Moja fabrika je predstava o sudbinama bosanskohercegovačkih gradova čija je sudbina ujedno i sudbina bosanskohercegovačke industrije, to je zaokružena priča o jednoj čudnoj ljubavi koja započinje otporom, prerasta u odnos majka-dijete, a završava tako što majka-hraniteljica lagano ubija one koje je othranila.

PUBLIKA OVAJ FESTIVAL OCIJENILA KAO JEDAN OD NAJBOLJIH

Piše: Mario Ivkić

Ovogodišnji festival kazališta u Brčkom publika je ocijenila kao jedan od najboljih u proteklih nekoliko godina. Selektor Almir Bašović izabrao je zanimljive predstave, prožete humorom, u kojima se servira naša svakodnevica.

Prve četiri predstave, o kojima smo ranije pisali, uglavnom su, nakon gledanja, pokupile sve pozitivne komentare publike. To se ne može reći i za druge četiri. O njima smo dobili oprečne kometare.

Cini se da je najmanje komplimenata dobio koproduksijski ansambl Narodnog pozorišta Republike Srpske i Pozorišta Prijedor za predstavu Dušana Kovačevića "Sabirni centar". Ovaj ansambl je imao dva peha. Igrali su popularni Kovačevićev tekst po kojem je snimljen i istoimeni film, pa je većina publike poredila film i predstavu. S druge strane, Krajišnici su nastupali odmah nakon savršene igre Zvezdara teatra iz Beograda, pa je publika pravila poređenje nastupa u tim dvjema predstavama. Vjerovatno je to bio razlog što je nekoliko gledatelja napustilo predstavu prije kraja. Jedna gospođa je vrlo hrabro i grubo prokomentirala: "Ovo je kao da sam gledala neku amatersku dramsku trupu. Ono sinoć je bila predstava". Sličan negativan komentar dala nam je i jedna studentica: "Pogriješili su što su izabrali da igraju Dušana Kovačevića, i to pogotovo što je to preneseno na film. Radnja prenesena u Banjaluku isto mi nije bila zanimljiva". S druge strane, jedan gledalac je pak pohvalio to prenošenje radnje u Banjaluku a igranje predstave je ocijenio kao vrlo zanimljivo.

"Ustav Republike Hrvatske", u izvedbi Satiričnog kazališta Kerempuh iz Zagreba, što je i očekivano, pobrao je maksimalne ovacije publike. Jednako kao i "Hipnoza jedne ljubavi" Zvezdara Teatra iz Beograda. Ali mi smo uspjeli zabilježiti i negodovanje jednog gledatelja koji se osjećao uvrijedeno i smatra da su Hrvati kao narod neopravданo ismijani u predstavi. Međutim takav komentar je zaista bio izolirani slučaj. Nekoliko naših sugovornika po izlasku iz dvorane su izražavali oduševljenje predstavom. "U početku sam bio malo zbumjen. Nije mi bilo jasno koga će ismijati. Bojao sam

se da ne odu u uvrijede nekoga. Ali već od pola predstave sam razumio da su ljudi posve realno ismijali sve nas na ovom jugoslovenskom području. Glumci su bili izvrsni, tu se nema šta reći, pravi profesionalci", ispričao nam je jedan stariji gospodin.

"Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja" imala je sličan peh kao i "Sabirni centar" iz Banja Luke. Ansambl Hrvatskog narodnog kazališta iz Mostara nastupio je nakon "Kerempuha", kojeg je publika večer prije ocijelila savršenim ocjenama i podigla ljestvicu u kriterijima. S druge strane, igrali su mnogo izvođenu predstavu od skoro svih kazališta u Regionu, pa je onda bilo teško pokazati značajno drugačiju varijantu "Amleta". I treći problem im je bilo trajanje predstave, koje je bilo preko dva sata. Tu su dobili najviše negativnih komentara. No imali su i komplimente.

Narodno pozorište Zenica je završilo natjecateljski repertoar ovogodišnjeg festivala izvedbom predstave "Moja fabrika". I tu su bile podijeljene reakcije publike. Svi sugovornici koji su željeli išta prokomentirati, nakon gledanja te predstave, ocijenili su samu igru ansambla kao fantastičnu, ali nekoliko njih je prokometiralo da im se tema nije dojmila. "Priča je previše lokalna. Ona se tiče samo Zenice i Zeničana. Nama ne govori nešto puno osim par informacija o Zenici koje do sada nisam znala", prokometirala je jedna gospođa. Sličnog stava je bio i jedan mladić: "Pa oni zapravo nisu ni imalu neku radnju. To je više ličilo na neki dokumentarni film. Ništa posebno. Jedino mi se svidjelo kako su glumci izvrsno odigrali. Oni su me jedino zadržali do kraja predstave."

I sada kada smo odgledali svih osam predstava ovogodišnje festivalske ponude u Brčkom, i kada samo za sve njih čuli komentare publike, možemo zaključiti da su kao najbolje ocijenjene predstave "Mirna Bosna" Kamernog teatra 55 iz Sarajeva, "Hipnoza jedne ljubavi" Zvezdara teatra iz Beograda i "Ustav Republike Hrvatske" Satiričnog kazališta Kerempuh iz Zagreba. Hoće li sličnog ili istog mišljenja biti i žiri ostaje da vidimo.

UNIVERZALNA PRIČA INDUSTRIJSKIH GRADOVA I „MOJA FABRIKA“

Piše: Srdjan Vukadinović

Predstava, zapravo projekat zeničkog BNP je primjer kako od nescenskog materijala nože nastati zanimljivi kazališni komad. Na prvo čitanje monografije o Željezari Zenica Selvedina Avdića veoma se brzo zapaža da se ne radi o materijalu koji ima neki pretjerani scenski potencijal. Ali, zahvaljujući rediteljskom postupku Selme Spahić i njenom iskustvu u radu na ovakvim postdramskim formama dobije se cijelovito upakovani korektan kazališni komad. Za ovakav projekat se mora imati i određena hrabrost i vjerovanje u mlade dramaturge koji se trebaju uključiti u projekat. I to je najvažnije u projektima kao što je „Moja fabrika“. Naravno tako nešto nije mogući uraditi bez glumačke ekipe koja je u zenički projekt unijela i svoj autorski pečat ne samo u kreiranju uloga, već i u koncipiranju projekta. Jer, uvidjelo se u ovom konkretnom projektu da se nadopunom tekstuallnog dijela sa sopstvenim isповijedima o gradu, o fabrici, o Željezari može napraviti jedna izvrsna scenska priča.

Priča zeničke „Moje fabrike“ je istovremeno i priča i Zenice, i Maribora, i Nikšića, i Smedereva, i Jesenica, i svih onih gradova na južnoslovenskom prostoru koji su prihvatali koncept ekonomskog razvoja koji je dominirao u istočnoevropskom bloku a koji se zasnivao na razvoju u čijem su fundamentu velike željezare i čeličane. Zapošljavale su one i po nekoliko hiljada radnika. Nije bilo porodice da nije imala makar po jednog zaposlenog u Željezari. Čitav grad je živio za te svoje fabrike, a iste su ulagale značajna stredstva i svoje potencijale u razvoj naselja. Zajedno su rasli i razvijali se i grad i fabrika. Mnogo mlađih generacija čiji su roditelji radili u fabrički su svoju budućnost isključivo vidjeli u Željezari. Zbog toga tema zeničke „Moje fabrike“ može na prvi pogled da izgleda da je lokalna, vezana za jedan grad i jedno društvo, ali je ona mnogo šira. To je zapravo jedna globalna tema o svim onim gradovima koji su se razvijali u duhu načela jednog sistema i koncepta ubrzane industrijalizacije i urbanizacije. Danas su ti gradovi pusti i ostavljeni sami sebi da iznađu mogućnosti razvoja. Ali, naviknuti na jedan dobar i kvalitetan život koji im je pružala njihova fabrika teško se mogu prilagoditi posttranzicijskim zahtjevima i uslovima u kojima država ne misli i ne brine o svojim uposlenicima.

Univerzalnost i šire poimanje uloge Željezare u razvoju jednog grada može se vidjeti i na primjeru razvoja i samog producenta ovog projekta Narodnog, odnosno Bosanskog narodnog pozorišta. Radnici zeničke Željezare su i izgradili zenički teatar. Te dekade u razvoju zeničkog Pozorišta su zaista impozantne. Teatar je u Zenici dobio izvanredne uslove za rad, a svojim produkcijama je plijenio šиру pažnju od one lokalne. Kao

rijetko koje pozorište u BiH zenički teatar je nekoliko puta i učestvovao na Sterijinom pozorju sa značajnim postignućima. Zato se u predstavi „Moja fabrika“ i pominje pismo Žan Pol Sartra čiji se komad igrao na repertoaru. Takođe, pominje se i prisustvo Danila Kiša na premijeri njegove predstave „Grobnica za Borisa Davidovića“. O tome i govore na scenski način i glumci u predstavi (Miki Trifunov i Predrag Jokanović). Oni mnogo znaju o tom vremenu i predstava je zaintrigirala publiku da počnu razmišljati o takvom razvoju grada kroz teatar i umjetnost. Kvalitet života je sa tim i takvim stanjima puniji, a građani zadovoljniji.

Kroz predstavu „Moja fabrika“ i kroz mnoge likove koji se u njoj susreću neki mlađi ljudi i u Zenici i van nje naučiće puno toga što nisu znali o svom gradu. Predstava svojom emocijom dira u srce ne samo gledaoca u Zenici, nego i u drugim gradovima koji su imali sličnu putanju razvoja i koji su danas utonuli u sivilo posttranzicijskih marifetluka.

Dodatnu uvjerljivost ovoj predstavi – projektu daje i činjenica da su glumci rediteljici donosili svoja iskustva sa Željezarom. Čak su i zajedno obilazili napuštene pogone. Zato je viđenje „Moje fabrike“ viđenje čitavog kolektiva, a ne samo pisca ili reditelja. Energija zajedništva i kreativnog npora se osjeća i vidi na sceni jer svi protagonisti predstavu doživljavaju kao svoju. Kao svoje lično sjećanje, a ne samo kao sjećanje jednog autora ili saučesnika u tim zbivanjima.

Predstava je u svom kreativnom zanosu crpila materijale iz određenih publikacija monografskog karaktera ili nekih sjećanja, ali je otišla i korak dalje stvarajući zajedničku intimnu iskovnost kroz priču o identitetu grada i pojedinca.

ZVJEZDANO NEBO I MULTIFUNKCIONALNA DVORANA

Piše: Tihomir Bijelić

Završen je natjecateljski dio. Povjerenstvo iskusnih stručnjaka donijelo je odluku o najboljima. I tako još jedna večer na kraju ovogodišnjih Susreta kazališta, opasana asteroidima, zvjezdanim stazama i zvijezdama završava. I „Sve se nekako preživi osim smrti“, misao je koja mi pada na pamet u trenutku privremenog rastanka. Patetika života i misao o smrti nikako ne priliči trenutku u kojem su „Čuvari tvog poštenja“ došli k nama u oazu ljepote, kulture i igre. Naša „Mirna Bosna“ postaje tako „Hipnoza jedne ljubavi“, koja ostaje kao svjetlo na kraju tunela. Igra i pjesma su se vratile na daske koje život znače. Neki kažu da će uskoro, kroz par godina za desetak milijuna maraka u Brčkom biti osnovan „Sabirni centar“. Skup bi to trebao biti od više dvorana za više namjena. Jedna od njih je i kazališna, velika s tisućama mjesta za sve one koji čekaju pred vratima, ne bi li netko odustao i oslobođio jedno od petstotinjak raspoloživih mjesto u sadašnjoj dvorani Doma kulture.

Ove se godine na Susretima izučavao „Ustav Republike Hrvatske“, jer u njemu leže definicije poretka susjeda od preko Save. Sava je rijeka koja spaja i razdvaja. Rijeka koja plavi, ali i daje život. A život je i „Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja“. Kako bilo da bilo, život ide dalje. Svjetla se pale i gase. Zvijezda danas ima, sutra nema, prekosutra kako nam bude. I opet na početak. Slova na postanku svijeta. Riječi kao odraz našeg uma i rečenice kao rijeka, koja nas spaja i razdvaja. Sve se to uzburkalo u cijelu jednu priču, koja se pravi i ove večeri tu oko nas.

„Moja fabrika“, moj je život. Pun radosti, tuge, sjete i bijesa. I opet stajemo na noge, stupamo horizontom našeg htjenja. I čekamo neki novi iskorak prema suncu, svjetlu našeg opstanka.

Narodno, pa Gradsko pozorište, iz Sarajeva i Podgorice upalili su lampice ushićenja, kako oni tamo prenose naše misli, koje su skrivene u potrazi novog jutra. Očvrsnuli smo vremenom u uzburkanom svjetlu riječi, pokreta i igre. I postali smo Kamerni teatar 55, otisнуvši se do Sarajeva. Iznad kamena sija zvjezdano nebo i „Zvezdara teatar“, ali pejzaž nije isti. Sad smo već u našim kretanjima u Beogradu, pa se opet vraćamo nazad kroz trnovit put naših želja i htjenja. Narodno pozorište RS iz Banjaluke i jednostavno „Pozorište“ iz Prijedora vraćaju nas korijenima našeg postanka.

Smijemo se sutrašnjem danu, jer pjesma i riječi dolaze i prolaze. Bili smo u Zagrebu, Satirično kazalište Kerempuh nam je udahnulo novi vjetar u leđa i plovili smo, plovili i plovimo... Sve do Mostara i opet, tko koji puta vraćamo se početku našeg puta. Bili smo u Mostaru. Tamo smo opet u gomili svijeta. „Hrvatsko narodno kazalište nam dade novi smjer puta i vraća nas do Zenice u Bosansko narodno pozorište. I onda pjesma. I onda igra. I onda ples. I čekanje na novi broj, 35. O njemu drugi puta.

SCENSKI PERFEKCIJONIZAM ANJE ŠOVAGOVIĆ

Piše: Srdjan Vukadinović

Hrvatska i južnoslovenska kazališna, filmska televizijska glumica Anja Šovagović je rođena 1963. godine u Zagrebu. Diplomirala je glumu na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu 1985. godine, u klasi profesora Tomislava Durbešića, s ulogom Laure Lenbach u drami «U agoniji» Miroslava Krleže. Profesionalnu glumačku karijeru započinje u Glumačkoj družini «Histrión». Stalna je članica Dramskog kazališta «Gavela» od 1986. godine. Pored svoga matičnog kazališta gostovala je i u produkcijama drugih kazališta u Hrvatskoj, a prije svih HNK Zagreb, HNK Split, Zagrebačkog kazališta mladih, Teatra &TD, i drugima.

Odigrala je više od 50 glavnih uloga u kazalištu i preko 40 uloga na filmu i televiziji. Kao glumica je sudjelovala na mnogim svjetskim kazališnim i filmskim festivalima. Dobitnik je više od 30 nagrada za kazališnu i filmsku umjetnost.

Pored karijere dramske umjetnice na kazališnim scenama, kao i filmskim i televizijskim ekranima Anja Šovagović ostvaruje značajnu aktivnost u glazbenoj i spisateljskoj djelatnosti. Kako pored dramske naobrazbe ima i onu glazbenu institucionalnu Anja Šovagović sudjeluje kao izvođač na brojnim festivalima zabavne glazbe, a snimila je i samostalni CD s obradama slavonskih narodnih pjesama pod nazivom «Ko će mi zabraniti». Što se tiče spisateljske djelatnosti Anja Šovagović je objavila dvije knjige («Divlja sloboda» i «Kad se ima kome dati»). Druga knjiga se tiče kazališnih eseja i autobiografskih zapisa. Redovni je suradnik časopisa «Kazalište».

Kada su u pitanju uloge u kazalištu Anja Šovagović je u nekim od navedenih kazališta igrala zaista široki repertoar. Tu su djela hrvatskih i južnoslovenskih autora kao što su: Elvis Bošnjak („Nosi nas rijeka“), Miro Gavran („Kreontova Antigiona“), Dušan Jovanović („Viktor ili Dan mladosti“), Lada Kaštelan („Prije sna“), Miroslav Krleža („Leda“ i „Latinovicz“), Ranko Marinković („Glorija“), Filip Šovagović („Ptice“) i mnogi drugi.

Mnogo više uloga Anja Šovagović je ostvarila u djelima klasika čiji su neki od autora: Bertold Brecht („Opera za tri groša“), Georg Bihner („Dantonova smrt“), Dostojevski („Zločin i kazna“), Karlo Goldoni („Trilogija o ljetovanju“), Maksim Gorki („Djeca sunca“), Henrik Ibsen („Stupovi društva“), Molijer („Umišljeni

bolesnik“), Slavomir Mrožek („Tango“), Vilijem Šekspir („Na tri kralja“ i „Kralj Lir“), Gogolj („Revizor“), Tenesi Vilijams („Mačka na vrućem limenom krovu“ i „Orfej silazi“) i mnogi drugi.

Režije komada u kojima je igrala Anja Šovagović potpisuju pored ostalih i: Roberto Ćuli, Krešimir Dolenčić, Joško Juvančić, Paolo Madeli, Eduard Miler, Dino Radojević, Kosta Spajić, Petar Veček i drugi.

U kazališnim predstavama u kojima je igrala Anja Šovagović uloge su imali i najznačajniji predstavnici hrvatskog i južnoslovenskog glumišta kao što su: Helena Buljan, Boris Buzančić, Vanja Drah, Bojana Vejzović Gregurić, Pero Kvrgić, Ksenija Marinković, Josip Marot, Vili Matula, Sven Medvešček, Mustafa Nadarević, Ksenija Pajić, Žarko Potočnjak, Boris Svrtan, Rade Šerbedžija, Fabijan Šovagović, Ivica Vidović, Zlatko Vitez, Željko Vukmirica i drugi.

Značajan je i angažman Anje Šovagović u bosanskohercegovačkom kazališnom sistemu i to onom festivalskom dijelu. Za Susrete pozorišta / kazališta je posebno značajno njeni učešće na ovom Festivalu 2011. godine, kada je igrajući ulogu Seke u komadu Elvisa Bošnjaka „Nosi nas rijeka“ osvojila „Grand-prix“ Festivala kao najbolja glumica po ocjeni stručnog žirija.

Jako puno učešća Anja Šovagović ima i na festivalu MESS u Sarajevu. Bila je tamo sa predstavama „Sirano de Beržerak“ (HNK Zagreb-1984), i iste godine „Oženih se vješticom“ (SKC Zagreb), zatim „Figarova ženidba“ („Gavela“ – 1987), „Leda“ („Gavela“-1988), „Feničanke“ (Kazalište „Marin Držić“ Dubrovnik – 1988), „Opera za tri groša“ (HNK Split – 1990), „Trilogija o ljetovanju“ (HNK Split- 1991), „Tri sestre“ (ZKM – 1997) i „Mjesec dana na selu“ („Gavela“ – 1998).

Pored dva pomenuta festivala učestvovala je Anja Šovagović sa predstavama u kojima je kreirala glumačke role i na Dalmatinskim pozorišnim danima („Prije sna“ – „Gavela“ – 2004) i Tuzlanskim pozorišnim danima („Prije sna“ – „Gavela“ – 2005).

Sa svojim kreacijama na festivalima koji se organizuju u Bosni i Hercegovini, Anja Šovagović je i neizostavni dio ovog kazališnog sistema.

Cjelokupna djelatna aktivnost Anje Šovagović kao kazališne i filmske glumice, i kao glazbenice i spisateljice sa zavidnim nivoom postignuća, pokazuje da je riječ o dramskoj heroini koja suvereno vlada i dominira scenskim prostorom. Sasvim je svejedno za nju da li je u pitanju kazališni, filmski ili glazbeni prostor, odnosno spisateljski. U svakom od njih Anja Šovagović razvija profesionalne i lične kvalitete koje uzdiže do nivoa perfekcionizma. Sa njom kao dramskom heroinom sazrijeva i gledatelj i slušatelj. Ali, taj proces sazrijevanja nikada ne prestaje. Naprotiv uzdiže se svakim novim stvaralačkim činom Anje Šovagović do scenske dominantnosti koja suvereno vlada kreativnim potencijalom i aktivnim sudioništvom u projektu.

34. SUSRETI ПОЗОРИШТА БИХ БРЧКО ДИСТРИКТА БИХ

34. СУСРЕТИ ПОЗОРИШТА БИХ БРЧКО ДИСТРИКТА БИХ

DOM KULTURE, МЛАДЕНА MAGLOVA 1, 76100 BRČKO, TEL.: 049/212-803, 220-289
ДОМ КУЛТУРЕ, МЛАДЕНА МАГЛОВА 1, 76100 БРЧКО, ТЕЛ.: 049/212-803, 220-289

ZAPISNIK O NAGRADAMA STRUČNOG ŽIRIJA

Na 34. Susretima kazališta/pozorišta BiH u Brčkom, održanim od 16.11. do 25.11.2017. godine, Stručni žiri u sastavu:

1. Almir Imširević, dramski pisac iz Sarajeva
2. Ljiljana Blagojević, glumica iz Beograda
3. Anja Šovagović, glumica iz Zagreba

donio je sljedeću Odluku:

I. Nagrade pozorištima iz BiH

-Nagrada za najbolju mladu glumicu, jednoglasno, dodjeljuje se Jeleni Kordić Kuret za ulogu Šimurine u „Predstavi Hamleta u selu Mrduša Donja“ autora Ive Brešana u produkciji Hrvatskog Narodnog Kazališta Mostar

-Nagrada za najboljeg mладог глумца, jednoglasno, dodjeljuje se Davoru Goluboviću za ulogu Bokija Aleksića u predstavi „Mirna Bosna“ autora Borisa Lalića u produkciji Kamernog teatra 55 Sarajevo

-Nagrada za muziku, jednoglasno, dodjeljuje se Zvonimiru Dusperu Dusu za „Predstavu Hamleta u selu Mrduša Donja“ autora Ive Brešana u produkciji Hrvatskog Narodnog Kazališta Mostar

-Nagrada za kostim, jednoglasno, dodjeljuje se Mirjani Zagorec za „Predstavu Hamlet au selu Mrduša Donja“ autora Ive Brešana u produkciji Hrvatskog Narodnog Kazališta Mostar

-Nagrada za scenografiju, jednoglasno, dodjeljuje se Sabini Trnki za predstavu „Moja fabrika“ u produkciji Bosanskog Narodnog Pozorišta Zenica.

-Nagrada za najbolju žensku ulogu jednoglasno se dodjeljuje Gordani Boban za ulogu Alekse Aleksić u predstavi „Mirna Bosna“ autora Borisa Lalića u produkciji Kamernog teatra 55 Sarajevo.

-Nagrada za najbolju mušku ulogu jednoglasno se dodjeljuje Aleksandru Seksanu za ulogu Edina u predstavi „Sve se nekako preživi osim smrti“ autorice Ljubice Ostojić u produkciji Narodnog Pozorišta Sarajevo.

-Nagrada za najbolju režiju jednoglasno se dodjeljuje Selmi Spahić za predstavu „Moja fabrika“ u produkciji Bosanskog narodnog pozorišta Zenica.

-Nagradazanajboljedramskitekbosanskohercegovačkog savremenog pisca, jednoglasno se dodjeljuje Borisu Laliću za dramu „Mirna Bosna“ u produkciji Kamernog teatra 55 Sarajevo.

-Nagrada za najbolju predstavu u cjelini „Zlatna statua vijećnice i grada Brčkog“ jednoglasno se dodjeljuje predstavi „Moja fabrika“ autora Selvedina Avdića u produkciji Bosanskog Narodnog Pozorišta Zenica.

II. Gran pri nagrade (Nagrade za sve učesnike)

-Gran pri Susreta za najbolju žensku ulogu jednoglasno se dodjeljuje Anici Dobroj za ulogu Majke Soje u predstavi „Hipnoza jedne ljubavi“ autora Dušana Kovačevića u produkciji Žvezdara teatra iz Beograda.

-Gran pri Susreta za najbolju mušku ulogu jednoglasno se dodjeljuje Borku Periću za ulogu Vjekoslava Kralja u predstavi „Ustav Republike Hrvatske“ autora Ante Tomića i Rajka Grlića, u produkciji Satiričnog kazališta Kerempuh.

-Gran pri Susreta za najbolju predstavu, jednoglasno, dodjeljuje se predstavi „Hipnoza jedne ljubavi“ autora i režisera Dušana Kovačevića u produkciji Žvezdara teatra iz Beograda.

ZAPISNIK O NAGRADAMA ŽIRIJA PUBLIKE

Na 34. Susretima kazališta/pozorišta BiH u Brčkom, održanim od 16.11. do 25.11.2017. godine, žiri publike u sastavu:

1. Dr. sc. Zoran Tošić,
2. Šefko Kaloper, dipl. komparativist i bibliotekar
3. Dr. veđ. med. Branko Brkić,
5. Anel Šuvalić,

donio je sljedeću Odluku:

-Nagrada za najbolju žensku ulogu, jednoglasno, dodjeljuje se Slađani Žrnić, za ulogu Leposave Lepe Pekarke u predstavi „Sabirni centar“ autora Dušana Kovačevića u produkciji Narodnog pozorišta RS Banja Luka i Pozorišta Priedor.

Iako se ne radi o nositeljki neke od glavnih uloga, na Žiri publike, kao i na samu publiku, koja ju je nagradila snažnim aplauzom, ostavila je neponovljiv utisak.

-Nagrada za najbolju mušku ulogu se jednoglasno dodjeljuje Robertu Peharu za ulogu Učitelja u „Predstavi Hamleta u selu Mrduša Donja“ autora Ive Brešana u produkciji Hrvatskog Narodnog Kazališta Mostar.

Naizgled epizodna uloga ostavila je na Žiri publike i na publiku, dojam istinskog Hamleta koji je imao težak zadatak da pravi dramu prema diktatu vladajućih.

-Nagrada za najbolju predstavu u cjelini pozorišta/kazališta iz BiH, jednoglasno, dodjeljuje se predstavi „Mirna Bosna“ autora Borisa Lalića u produkciji Kamernog teatra 55 Sarajevo.

Predstava koja je publiku zadovoljila a koju su na sceni posjetitelji nagradili tri puta burnim aplauzom. Predstava je ostavila cijelovit dojam glumačkog angažmana u svakom pogledu. Nije ostavljala prostora da se gledalac opusti ni na tren.